

Minister van I&W
Minister van LNV
i.a.a.
vaste Kamercommissie I&W
vaste Kamercommissie LNV

Hoog Soeren, 20 april 2018

Betreft: MER Lelystad Airport

Excellentie,

Nederland heeft de plicht de natuurkwaliteit op haar grondgebied te beschermen. In het bijzonder geldt dit voor Natura2000-gebieden, waarvoor Nederland verplicht is te voldoen aan de Europese wet -en regelgeving.

Het is hierbij niet genoeg dat er terreinen als Natura2000-gebied zijn aangemerkt, ook de kwaliteit van de natuur binnen deze gebieden moet in voldoende mate in stand worden gehouden. Dit geldt zowel voor geselecteerde habitattypen als bepaalde aangewezen soorten.

Voor het Natura2000-gebied Veluwe geldt dat de instandhoudingsdoelen nu al niet gehaald worden. Het toestaan van extra (laag) vliegverkeer boven de Veluwe zal de natuurkwaliteit verder aantasten, vooral door toename van zure depositie (onder andere salpeterzuur). Het voornemen om vliegverkeer vanaf Lelystad via (laag)vliegroutes over de Veluwe te laten vliegen lijkt dan ook in strijd met de Europese Natura2000 regelgeving.

Stichting Red de Veluwe heeft bioloog en natuurkwaliteit onderzoeker dr. ir. Arnold van den Burg gevraagd ons te informeren over de huidige natuurkwaliteit op de Veluwe. De stichting wil graag zijn analyse met u delen die als volgt luidt:

"Voor het Natura2000-gebied 'Veluwe' zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd en vastgelegd in een Besluit van de Staatssecretaris (Besluit Natura2000 Veluwe). Dit Besluit vormt een belangrijke basis om de schadelijkheid van het voornemen van de overheid voor het toestaan van (laag) vliegverkeer voor het Natura2000-gebied Veluwe in te schatten. Het gaat bij het inschatten van aantasting om de cumulatieve effecten, waarbij effecten van landbouw, industrie, verkeer, toerisme en andere bij elkaar worden genomen. Momenteel worden de kritische depositiewaarden voor verzuring en vermesting al Veluwe-breed overschreden, waarbij de landbouw het grootste deel voor haar rekening neemt. Dit betekent dat er feitelijk geen extra belasting mag zijn; Sterker nog, de belasting zou sterk verminderd moeten worden. Helaas is de praktijk in Nederland dat de milieudruk vaak juist verder toeneemt, onder andere door de Programmatische Aanpak Stikstof. Het is zeer de vraag of de Nederlandse overheid de Europese wetgeving hiermee niet overtreedt."

Voor de Veluwe zijn 18 habitattypen aangewezen, waaronder stuifzanden, droge heiden, hei schrale graslanden en oude, zuur minnende eikenbossen.

Voor stuifzanden is door de overheid de ambitie vastgelegd om het oppervlak anderhalf maal te vergroten. In de praktijk zien we echter dat stuifzanden achteruitgaan door atmosferische depositie van stikstof. Hierdoor verloopt de successie sneller dan normaal en wordt open zand doorgaans al in één seizoen vastgelegd door algen. De beheerintensiteit die nodig is om de successie telkens terug te zetten gaat ten koste van planten, korstmossen en dieren die we juist willen behouden in dit habitatype. Toename van stikstofdepositie door vliegverkeer staat de doelstellingen van de overheid ten aanzien van stuifzandontwikkeling dus in de weg.

Droge heidegebieden op de Veluwe zijn over grote oppervlakken sterk verzuurd en vermest. De biodiversiteit gaat hier nog altijd achteruit. Dit komt doordat veel bloemplanten niet bestand zijn tegen de aluminiumvergiftiging in de bodem die bij een hoge zuurlast ontstaat. Hierdoor is er veel voedsel (denk bijvoorbeeld aan nectar voor wilde bijen) voor insecten verdwenen en zijn insectensoorten sterk achteruit gegaan. Hiernaast neemt de voedselkwaliteit van planten voor insecten sterk af door vermesting. De planten produceren door stikstofoverschot en mineralengebrek minder eiwitten en insecten, zoals vlinderrupsen, kunnen er niet meer op overleven. Maatregelen in het verleden, zoals plagbeheer, hebben ook slecht uitgewerkt, omdat de stikstofdepositie veel te hoog is gebleven en er te veel minerale voedingsstoffen uit het systeem zijn verwijderd. Extra verzurende en vermestende depositie door vliegverkeer staat de doelstellingen van de overheid ten aanzien van instandhouding en herstel van de kwaliteit van heideterreinen dus in de weg.

Hei schrale graslanden zijn van nature het rijkst aan biodiversiteit binnen het heidelandschap. Het is een vegetatietype dat slecht tegen verzuring kan. Door de combinatie van veel biodiversiteit en verzuringsgevoeligheid is het aangewezen als prioritair habitatype, met een buitengewoon hoge beschermingsstatus. Aangezien het habitatype heischrale graslanden landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert (nog maar 30-40 ha over), wordt door de overheid uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit nagestreefd. Extra verzurende depositie door vliegverkeer staat de doelstellingen van de overheid ten aanzien van instandhouding en uitbreiding van heischrale graslanden dus ernstig in de weg.

De oude eikenbossen op droge zandgronden zijn op dit moment massaal aan het afsterven. De problematiek is vergelijkbaar met die van droge heiden, waarbij boomziekten een kans maken door sterke bodemverzuring, mineralengebrek en een groot stikstofoverschot. De meeste insectensoorten kunnen zich niet meer op de eikenbomen ontwikkelen en populaties storten in. Extra verzurende depositie door vliegverkeer staat de doelstellingen van de overheid ten aanzien van uitbreiding en verbetering van de kwaliteit van oude eikenbossen dus in de weg.

De aantasting van leefgebieden, zoals hierboven is aangegeven, gaat natuurlijk ook gepaard met een verlies van biodiversiteit. Het gaat hierbij niet om enkele soorten, maar om groepen van soorten die tezamen cruciaal zijn voor het functioneren van ecosystemen. Verzuring en strooiselophoping heeft geleid tot een sterke achteruitgang van paddenstoelen, vergrassing en aluminiumtoxiciteit verdringen kruidachtige planten, bestuivers, zoals bijen en dagvlinders, gaan hierdoor in aantallen en soortenrijkdom achteruit, de aantasting van de waardplantkwaliteit laat de ontwikkeling van bijvoorbeeld vlinderrupsen niet meer toe en slakkenhuisjes zijn opgelost in het zuur. Huisjesslakken zijn op de Veluwe over grote oppervlakken uitgestorven. Dit laatste is cruciaal omdat slakkenhuisjes voor veel zangvogels de kalkbron vormen waarmee ze hun eischaal opbouwen. Ook de jongen hebben slakjes nodig om hun ontwikkelende botten van kalk te voorzien. Door een toenemende zuurlast zien we nu dat zangvogels te dunne eischalen produceren en de jongen al in het nest hun poten breken in bosgebieden waar dat 15 jaar geleden nog niet het geval was. Het is niet mogelijk ecosystemen in stand te houden als de functionele biodiversiteit ervan zo sterk onder druk staat. Extra verzurende depositie door vliegverkeer staat de doelstellingen van de overheid ten aanzien van de instandhouding van de biodiversiteit en kwaliteit van de habitattypen dus in de weg.

Het is inmiddels ook duidelijk dat we het zelf-herstellend vermogen van de bodem ernstig aan het uitputten zijn door de voortdurende hoge zuurlast. Ten behoeve van de overheidsdoelstellingen ten aanzien van de instandhoudingsverplichtingen van Natura2000-

gebied 'Veluwe' is er acute behoefte aan krachtadig beleid dat zal leiden tot minder zuurlast, minder stikstof en herstel van de mineralenbuffers in de bodem. Er is dus geen behoefte aan extra toevoeging van zuren en stikstof door geïntensiveerd (laag) vliegverkeer boven de Veluwe".

Uit bovenstaande analyse van de heer A. van den Burg blijkt dat de milieuruimte om (laag) te vliegen boven de Veluwe er niet is en in strijd is met de instandhoudingsdoelstellingen van Natura2000, nog los van argumenten van geluidsoverlast en klimaatduurzaamheid.

De Stichting is van mening dat de minister van I&W geen rekening gehouden heeft met de gestapelde effecten van de verschillende aantastingsfactoren op de Veluwe en het cumulatieve effect van verzuring op de droge zandbodems van de Veluwe. Dit aspect van stapeling en cumulatie is niet onderzocht en niet opgenomen in de MER. Ten onrechte.

Wij verwachten van de overheid dat ze nu krachtig beleid inzet dat voorkomt dat we aan onze kinderen moeten uitleggen waarom we de eikenbossen hebben laten doodgaan en waarom we toestaan dat zangvogels hun poten breken al voordat ze het nest verlaten. Ook willen we herstel van de Veluwe zien, waardoor we onze (klein-)kinderen de Wielewaal, Zomertortel, IJsvogelvlinder en zoveel meer karakteristieke soorten weer kunnen laten zien op de Veluwe. Er is geen behoefte meer aan een overheid die bijdraagt aan verdere milieuvervuiling, verkwanseling van natuurkwaliteit en het losbandig omspringen met klimaatdoelen in ruil voor een gering economisch gewin dat bovendien niet duurzaam is.

Wij ontvangen graag een bevestiging dat de natuur wordt ontzien bij de besluitvorming over Lelystad Airport. Wij verwijzen naar de boven omschreven analyse van de heer van den burg. Want zo erg is het.

namens Stichting Red de Veluwe,

H.N. s'Jacob
Secretaris